

je vendar l. 1803. vlada dovolila, da sme javno učiti češčino na nemški gimnaziji v Pragi. Predavanja Thamova niso trajala dolgo, toda seme vsejano je začelo po nekoliko letih kaliti znova. Za Thamom ki je v veliki revšini umrl, so delovali njegovi nasledniki dalje in so tako napravljali pot sedanjemu češkemu kulturnemu razvoju.

„**Macierz polska**“ je izdala v preteklem letu štiri nova dela, ki obsegajo 62 tisk. pol; en spis poučuje bralce o gospodarstvu, druga knjiga podaja življenjepis M. Konopnicke in razen tega se je izdalo 5000 izt. Mickiewiczovih spisov. Vкуп se je tekom lanskega leta natisnilo 26.000 knjig in se je prodalo 32.196 knjig, 12.604 več nego poprej. Odbor „Maticy“ na čelu z energičnim predsednikom dr. Finklom, pripravlja sedaj novo izdajo „Enciklopedije“, katere prva izdaja se je že razprodala.

„**Društvo poljskih časnikarjev v Lvovu**“ je obhajalo 10. majnika svojo desetletnico. Bilo je ustanovljeno l. 1893., od najmlajših poljskih časnikarjev E. Kolbuszowskega in Br. Laskovnickega. Poljsko občinstvo je hitro spoznalo njegovo važnost in sedaj ima društvo že 170.000 K premoženja, tako da že podpira vdove in sirote po umrlih časnikarjih. Predsednik društva je sedaj Adam Krechowicki, okrog katerega je združenih 68 poljskih časnikarjev v Lvovu.

„**Poljski slog**.“ Poljski časopis „Ateneum“ je objavil nedavno Bernsteinov spis o „poljskem slogu“ v Zakopanem. Ta slog je bil razširjen prej po celi Poljski, ko so zidali hiše iz lesa. Zdaj se je pa ohranil le še v lepi zakopanski dolini. Tam je jako obiskano letovišče. Nove hiše in vile zidajo sicer iz kamena, a izkušajo v kamenu posnemati stari slog lesenih stavb. Angleški estetik Ruskin je že občudoval ličnost tega stavbinskega sloga.

A. N. Pypin. Rusi nimajo sreče s svojimi imenitnimi možmi. Malokateri izmed njih dočaka starost Mommsenovo, Virchovo ali pa Miklošičevo. Ruski učenjaki izginjajo zgodaj iz sveta; za seboj puščajo samo spomin svoje velike nadarjenosti, duševnih proizvodov pa prav malo. V tem splošnem pravilu je častna izjema Aleksander Nikolajevič Pypin, ki je obhajal letos petdesetletnico svojega slovstvenega delovanja in obenem sedemdesetletnico svojega rojstva. Pred nekoliko leti je bil še brez službe, brez časti, in sedaj je profesor na vseučilišču in član carske znanstvene akademije v Petrogradu. Izdal je celo vrsto zgodovinsko-slovstvenih in kritičnih spisov, izmed katerih so najbolj imenitni: „Istorija ruskoj etnografii“ (4 zv.), „Istorija ruskoj literatury“ (4 zv.), „Obzor istorii slavjanskih literatur.“ Prva izdaja le-tega spisa je izšla 1865. l., druga 1881., in sedaj se pripravlja,

kakor poroča „Ruskaja Mysl“, tretja izdaja. V vseh Pypinovih spisih se kaže Pypinu vrojeni znanstveni takt, ki vse trditve opira na znanstvena preiskovanja na polju narodnosti in zgodovine. Pypin nikjer ničesar ne idealizira in tudi ničesar aristokratsko ne prezira. Kot slavist se bori v svojih spisih proti mističnemu hvalisanju vsega, kar je slovansko, in proti onim prenapetim rusofilom, ki hočejo uničiti Poljsko, ki tajijo obstanek maloruske narodnosti ali pa govoré o „belegradski guberniji“ ter o „bolgarski nehvaležnosti.“

V. A. Slěpcov. Letos je minulo 25 let, kar je umrl ruski pisatelj V. A. Slěpcov (roj. 17. jul. 1836.). Slěpcov spada k tistim ljudem in pisateljem, ki imajo ne samo v življenju, temveč tudi po smrti „smolo“. Naj se je lotil tega ali onega, nič se mu ni posrečilo. Slěpcov je prirejal predavanja za ženske, ustanavljal društva za zboljšanje obstanka omikanega proletariata, ustanavljal gledališka društva itd.; za vse to je porabil vse svoje moči, energijo, čas, toda vse to ni imelo uspeha. A tega se Slěpcov ni ustrašil; navzlic vsem oviram je nadaljeval svoje sisifovsko delo. Tudi njegova pisateljska nadarjenost se je malo upoštevala, akopram je njegovo večje delo „Trudnoe vremja“ zelo zanimivo. Po smrti je bil Slěpcov popolnoma pozabljen. Njegovi zbrani spisi so se slabo razpečavali; kritika jih skoraj niti ni omenila. Letos, ko je minulo 25 let od njegove smrti, se je napisalo le nekoliko površnih člankov o njegovem delovanju, iz katerih se vidi, da še danes ni njegovo delo dovolj ocenjeno. L. N. Tolstoj je nazval Slěpcova in Čehova najboljša humorista po Gogolu. Kdor je čital njegovo „Spěvku“, „Mertvove tělo“, „Svinju“, bode gotovo pritrdil besedam Tolstega.

Slovstveni proizvodi L. N. Tolstega. D. Mostovov podaja zanimive podatke o slovstvenem delovanju in pomenu L. N. Tolstega. Za 50 let se je razširilo na Ruskem 4,557.219 iztisov spisov Tolstega. V tem številu niso oni spisi, kateri so se največ razširili, n. pr. „Voskresenie“, „Krejceroва sonata“ in dr. Ako bi se k temu tudi le-ti spisi priračunili, potem so se njegovi spisi izdali v 9—10 milijonih iztisov. Če se k temu priračunijo vsi raznojezični prevodi njegovih spisov, razširili so se spisi Tolstega v 20—25 mil. iztisov. Ako se k temu prištejejo vsi še oni spisi, ki so izšli v periodičnih izdajah (mesečnikih, tednikih itd.), so se izdali vsi spisi Tolstega v 30—40 mil. iztisih.

Slovanska enciklopedija. V znanstveni akademiji v Petrogradu od 23.—28. aprila je imel svoje posvetovanje shod slavistov. Pri tem posvetovanju se je sklenilo, da bode l. 1904. v septembru skupen shod vseh slavistov. Oddelki shoda bodo: 1. za jezik, 2. narodopis, 3. slovstvo, 4. zgodovino, 5. arheologijo, 6. pravo, 7. splošna vprašanja. — Shod slavistov bode tudi oskrbel izdajo slovanske enciklopedije. Po predlogu akademika A. Šahmatova bode slovanska enci-

klopedija podajala nauk o slovanskih jezikih iz preteklosti in sedanjosti, o slovanskih slovstvih in umetnostih, o zgodovini omike, o narodopisu. Slovanska enciklopedija bode obširna kakor je obširen slovanski svet in se bode izdala v ruskem jeziku. Zalagateljica bode ruska znanstvena akademija.

Število izdanih knjig v Petrogradu. Za pol leta (od 1. januarja do 1. julija) lanskega leta se je izdalo v Petrogradu veliko število knjig: pod 1699 naslovi 7,572.220 iztisov. Omeniti treba, da Petrograd, kar se tiče tiskovnih razmer, stoji v Rusiji na prvem mestu. Izmed tega števila knjig je izšlo: leposlovnih 1,977.911 izt. (Na izdajo Gogolovih spisov pripada 1,070.100 izt.). Znanstvene knjige so izšle v 3,348.142 izt. Knjige za ljudske šole so izšle v 1,633.993 izt. Drugih knjig je izšlo 438 v 1,236.167 iztisih.

Nietzsche v Rusih. „Russkoje Bogatstvo“ je objavilo Gelbrotov članek „Nietzsche in Gorkij“, v katerem primerja pisatelj nazore ruskega leposlovca in znanega nemškega filozofa. „Mir božji“ je objavil podoben članek Kejzinov „Dostojevskij in Nietzsche“,

P. Angelo Secchi.

(Konec.)

Na stari zvezdarni je postavil Pij IX. magnetiški observatorij. Veliko truda je stalo, da so odstranili iz poslopja vse železo, ki vpliva na magnet, in vse nadomestili z lesom. Pij IX. je ponudil Secchiju v znanstvene poizkuse 40 milj dolgo žico, s katero je opazoval neutrudljivi učenjak, kako električni toki vplivajo na magnet. Njegova največja zasluga pa je njegov meteorograf. Meteorograf je orodje, ki samo od sebe od minute do minute piše na papir zračni tlak, temperaturo in množino vlage. Česar bi deset opazovalcev ne storilo, opravi meteorograf sam. Secchijeva iznajdba je bila razstavljena na pariški razstavi. Na razstavi so mu priznali veliko zlato svetinjo, ki mu jo je pripel na prsi Napoleon III. v navzočnosti avstrijskega in braziljanskega cesarja, belgijskega in pruskega kralja. Napoleon ga je imenoval častnikom častne legije, v Braziliji je dobil za izvenredno iznajdbo svetinjo zlate rože.

Če hoče zvezdoznanec opazovati solnce, mesec in zvezde, in določiti na nebu, kje stojé, mora tudi vedeti, kje na zemlji stoji njegova zvezdarna. Tudi Secchi je natanko hotel določiti kraj svoje zvezdarne. Že njegov prednik Boscovich je meril meridijan ob rimski cesti Via Appia. Secchi je njegovo delo nadaljeval in v šestih mesecih dovršil. Vsled tega so ga leta 1868. poklicali celo v komisijo za merjenje meridijana v srednji Evropi.

Secchijeva učenost je jela sloveti po vsem svetu. Laška vlada bi ga bila rada pridobila zase. Ponujala mu je mesto profesorja astrofizike in meteorologije na rimski univerzi „Sapienza“, kar je pa značajni Secchi odklonil. Ponujali so mu vodstvo nad vsemi

laškimi zvezdarnami, obljubovali mu celo senatorsko čast. A Secchi se ni dal vjeti v framasonske zanjke. Zato ga je jela vlada sovražiti in praganjati. Vlada, ki je oropala papeža njegovih dežel, ki je zaprla samostane in pregnala redovnike, tudi ni prizanesla jezuitom v rimskem kolegiju. Polastila se je poslopja, dovolila jim je pa stanovati v temnem skrajnem delu, kjer je imel Secchi svoj magnetiški observatorij. A tako ni smelo in ni moglo ostati dolgo časa. Framasoni so iskali povoda, da bi jezuite iztirali. Povod so kmalu našli.

L. 1872. je bila v Parizu mednarodna konferenca, ki naj bi določila metersko mero. Secchi, največji učenjak, se je te konference udeležil in se je imenoval zastopnika papeževe vlade. Laška vlada se je čutila užaljeno in je zahtevala, naj se Secchi izključi iz konference. Učenjaki svojega tovariša niso mogli tako žaliti in so vplivali na Secchija, da se je imenoval zastopnika apostolskega stola. S tem pa laški fanatiki niso bili zadovoljni in so svojo zahtevo ponovili. To je komisiji vendarle jelo presedati: da je bil mir, so izključili italijanske zastopnike.

Tega udarca ohola laška vlada ni mogla pozabiti. Začela je praganjati Secchija. Izključili so ga iz akademije „dei Nuovi Lincei“. To akademijo je obnovil Pij IX., in Secchi ji je več let predsedoval. Pijemontezi pa so se polastili njenega premoženja in akademijo spremenili v kraljevo akademijo; Secchi in druge njemu zveste ude so izključili. Bil je Secchi tudi ud družbe „Collegio filosofico“. Kot tak je imel pravico do pokojnine, katero pa mu je laška vlada odrekla.

L. 1873. se je začelo za Secchija novo trpljenje. V zbornici so predlagali zakon, naj se jezuitje razdružijo. Zakon je bil sprejet. Vlada se je polastila celega poslopja rimskega kolegija in premoženja in je jezuite s silo iztirala. Pijemonteški biriči so vdrli tudi v zvezdarno, a Secchi se jim je odločno uprl. Nad tem nasilstvom se je zgražala vsa omikana Evropa. Vlada se je zbala in je Secchiju dovolila, da sme ostati, a v kakšni službi? Bil je ločen od svojih tovarišev, vodja papeževe zvezdarne se ni smel imenovati, tega bi vlada ne prenesla, uradnik pijemonteške vlade pa Secchi ni hotel biti. Vdal se je usodi in mirno trpel v svojem srcu. Pustili so mu le še magnetiški observatorij, zakaj vladó je bilo vendar le sram, slavnega nčenjaka s silo iztirati in ga brez kruha postaviti na cesto. Le Evropi se je zahvaliti, da je Secchi umrl v Rimu in ni trpel v pregnanstvu.

V tem trpljenju je iskal tolažbe le še v mislih na smrt. Vsled naporenega dela, bridkosti in žalosti so jele pešati njegove moči. Skrb, kaj bo z zvezdarno po smrti, mu ni dala miru. L. 1876. je začel tožiti svojim prijateljem, kako hitro mu pešajo oči in ginejo telesne sile. Vsa večja dela je moral prepustiti svojim tovarišem; on jih je le še nadziral. A